

ALEKSANDAR II. KARADORĐEVIĆ, srbijanski prijestolonasljednik koji se prošle godine nakon nekoliko decenija izgnanstva u Londonu vratio sa porodicom u Beograd, primio je u svom dvoru reportere "SB" i prvi put govorio za medije u BiH o svojim ambicijama, monarhizmu u Srbiji, borbi protiv Miloševićeve diktature

Milošević je koristio sve, pa i zločine i religiju, da održi svoju vlast

Više od deset godina činio sam sve da se sruši Miloševićev režim koji je unazadio Srbiju ali i druge države • Moja porodica ima imovinu u Han-Pijesku, ali nećemo tražiti povrat ukoliko će to ugroziti ljude koji sad tamo žive • Čitavo prošlo stoljeće prostorima bivše Jugoslavije nije bilo omogućeno da dođu do demokratije

Razgovarala
Mirha Dedić

NJegovo kraljevsko visočanstvo prijestolonasljednik **Aleksandar II. Karađorđević** u Srbiju se vratio sredinom prošle godine, odmah nakon što je Milošević izručen Haagu, i to kao nasljednik srbijanskog prijestolja. Od tada je njegova adresa - Kraljevski dvor, Beograd.

Nakon smrti svoga oca kralja Petra II., prijestolonasljednik Aleksandar II. odlučio je da formalno ne uzima kraljevsku titulu, ali se nikada nije odrekao svoga prava na tron. Naročito je bio angažovan na rušenju Miloševićevog režima i preuzimanju vlasti od demokratske opozicije u Srbiji na izborima 2000. godine. Njegove aktivnosti u Srbiji sada su izuzetno velike, od dovođenja strateških investitora u zemlju, obezbjeđivanja humanitarne pomoći, pa do davanja savjeta srbijanskim političarima.

Vrlo su česti i njegovi susreti sa bošnjačkim vjerskim dužnosnicima, ali isto tako Aleksandar II. često sa svojom suprugom **Katarinom** pruža pomoć Bošnjacima u Srbiji. I pored velikog angažmana, kraljevska obitelj nema namjeru da preko noći proglasi monarhiju iako smatraju da bi ona riješila mnoge probleme. Prijestolonasljednik Aleksandar II. primio je u Kraljevskom dvoru u Beogradu novinare *Slobodne Bosne* i u ekskluzivnom razgovoru za naš

list, prvom koji je dao medijima iz Bosne i Hercegovine, govori o svojoj ulozi u Srbiji, regionu, svojim ambicijama i planovima.

■ **Zašto Vam je toliko vremena trebalo da se vratite u domovinu?**

Moj san je oduvek bio da dođem kući, međutim, to je bilo nemoguće jer sam radio protiv režima koji je bio u zemlji. Želeo bih da podsetim da je taj režim bio vrlo lukav, a moja namera nikako nije bila da živim u hotelu. Uvek sam želeo da dođem u kuću u kojoj su živeli moj deda i moj otac. Ovde su moji koreni i sve je puno emocija. Od 1989. godine ja sam aktivno radio na uspostavljanju demokratije u zemlji, a moja supruga je bila humanitarno angažovana. Mi smo uvek bili na raspolaganju da pomognemo bilo kome. Međutim, tužno je što je toliko dugo trebalo tom režimu da propadne. Za nas su sada došli novi dani, živimo u kući naših predaka i blizu smo svog naroda.

NE MOGU PODRŽAVATI EKSTREMIZAM

■ **Kako vidite Vašu ulogu u Srbiji?**

Moj položaj je da poštujem sve političke partije, da ne zauziram stranu. Međutim, postoji granica u onom što poštujem. Nemam poštovanja za ekstremizam i za terorizam, poštujem jedino ljude dobre volje i sve etničke grupe i religije. Predugo je trajalo stanje u kojem su režimi širom bivše Jugoslavije koristili narod samo za sop-

stvenu korist. Sada je konačno došlo vreme da imamo demokratiju, radimo zajedno i stvorimo bolju budućnost za sve.

■ **Da li imate namjeru da od Srbije napravite monarhiju?**

Nema sumnje da ustavna monarhija predstavlja veliki faktor stabilnosti, tu su primeri Španije, Belgije, Kanade, Japana, Australije. Monarhija u potpunosti poštuje demokratski proces i obezbeđuje jedinstvo i kontinuitet. Verujem da bi ustavna monarhija mogla da reši mnoge od naših problema ali, naravno, i monarh mora da pazi na svoje ponašanje.

■ **Namjeravate li se angažovati u politici i koliko Vam je blizak primjer bugarskog kralja Simeona II., koji je danas premijer te države?**

Monarhija i politika se ne mešaju. Bugarska je specifičan slučaj. Kralj Simeon doneo je takvu odluku i prihvatio tu funkciju. U našem slučaju i slučaju drugih ustavnih monarhija, monarh se ne meša u politiku i nije član nijedne političke stranke. On je tu za sve političare demokratske orijentacije i ne može se dogoditi da recimo kralj kaže premijeru države kako mu se nisu dopali neki njegovi potezi.

■ **Već desetak godina funkcionira tijelo koje se zove Krunski savjet. Šta je zapravo njegov cilj?**

Nastavak na sljedećoj stranici

Nastavak s prethodne stranice

Krunski savet formiran je 1992. godine od istaknutih ljudi iz mnogih oblasti života, da bi meni pomogli da steknem uvid u situaciju u zemlji. Proteklih devet godina bilo je veoma teško vreme i ja sam im zahvalan za savete koje su mi davali i za jedinstvo koje su očuvali između sebe. Imali smo vrlo plodonosne sastanke u tom periodu i naš cilj je da Krunski savet proširimo na mnoge druge oblasti.

■ Da li ste tokom rata u BiH imali kontakt sa ljudima iz naše zemlje?

Bio sam u kontaktu sa ljudima dobre volje sa čitavog pristora bivše Jugoslavije, to uključuje i Sarajevo. To su ljudi koji istinski veruju u demokratiju i nastaviću da se susrećem sa njima.

TRAGEDIJA SARAJEVA JE UZASNA

■ Da li biste nam rekli neka od njihovih imena?

Mislim da nije u interesu da navodim njihova imena jer bi u tom slučaju morao da navedem sve koje sam sreo. Mogu samo da kažem da su to ljudi koji predstavljaju reformske snage u Sarajevu i da smo se nedavno susreli na konferencijama u Londonu i Linhtenštajnu.

■ Kakav je bio Vaš odnos prema BiH za vrijeme rata, a kakav je sada?

Bio sam jako nesrećan kada je izbio rat u bivšoj Jugoslaviji. Ja volim Sarajevo i kada se dešavala sarajevska trage-

dija bio sam izrazito tužan. Svaki dan sam gledao TV i čitao novine da bih saznao što više o tragediji koja se dešava. To nije bio način da se reše razlike. Ubijanje i osakaćivanje ljudi i stotine hiljada izbeglica bilo je tragično i bolno iskustvo. Sredinom osamdesetih godina ja sam se sreo sa bivšim državnim sekretarom SAD Henryjem Kissingerom. On mi je tada rekao - "ubuduće trebate da obratite više pažnje na Bosnu i Hercegovinu".

Ja sam bio siguran da naše razlike možemo da raspravimo bez povređivanja i ubijanja ljudi. Ispostavilo se da sam bio u krivu. Svi znamo za tragediju koja se desila, a koja nikako nije trebalo da se desi. Ubijanje ili uništavanje bogomolja ne rešava nikakve probleme. Sve što mogu da kažem jeste da je to bilo jedno potpuno ludilo. Samo se ekstremisti mogu hvaliti takvim događajima, a za njih ne bi trebalo da ima nigde mesta. I svi oni bi trebalo da plate cenu zbog povrede ljudskih prava. Smatram da sada treba da radimo zajedno, da poštujemo jedni druge i radimo na ekonomskom napretku i izbegavanju izolacije koja je veliki neprijatelj svih ljudi i naroda.

■ Kada Vam je gospodin Kissinger kazao da obratite pažnju na BiH, na šta je tada zapravo mislio?

Nema sumnje da svi mi potičemo iz države koja se nekada zvala Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca i koja je nastala posle jedne velike krize u Evropi. Mi nismo bili dugo zajedno i nismo imali vremena da uspostavimo demokratske institucije u pravom smislu reči. Bilo je mnogo ljudi dobre volje,

ali onda nas je zadesila tragedija fašizma što se u isto vreme poklopilo sa velikom ekonomskom depresijom iza koje je usledio Drugi svetski rat u bivšoj Jugoslaviji. Posle toga bile su godine komunističke diktature u kojima je Jugoslavija korišćena kao tampon zona protiv širenja Sovjetskog Saveza. Mnogi stručnjaci, poput bivšeg američkog državnog sekretara Kissingera, koji je takođe i istoričar, proučavali su naše unutrašnje situacije i po njegovom mišljenju, kao i

mišljenju drugih stručnjaka, nešto je moglo da proizide posle raspada Sovjetskog Saveza i nakon što Jugoslavija prestaje da bude tampon zona između Zapad i Istoka. To je predstavljalo jasan signal za ekstremiste da svoju volju stave iznad volje naroda. Nema potrebe da naglašavam koju smo cenu platili svi mi zbog toga, međutim to nikada, nikada više ne sme da se ponovi.

■ Da li Vaša porodica ima imovinu u Bosni i Hercegovini?

Koliko je meni poznato, postoji imovina koja je naša u Han-Pijesku. Ali, po mom mišljenju, sva pitanja vlasništva moraju biti rešena na jedan civilizovan način, donošenjem zakona o denacionalizaciji. Za to vreme ne smeju se povrediti ljudi koji trenutno žive na tim posedima, bez obzira da li su to starci ili deca. U slučaju imanja na Dedinju, ovde niko nije živeo. Oba dvora, i Beli i Kraljevski, bila su prazna tako da nakon našeg povratka u Srbiju niko nije povređen.

DEMOKRATIJA NE TOLERIŠE ZLOČIN(C)E

■ Vi se vrlo često susrećete sa bošnjačkim vjerskim dužnosnicima, muftijom beogradskim, sandžačkim, brojnim imamima, nedavno ste bili u Novom Pazaru gdje ste donirali opremu za bolnicu i fakultet. Stiče se utisak da Vi pomažete Bošnjake u Srbiji više nego bilo koji političar, ili država?

Pre svega ja nisam političar, a preporučio bih svim političarima ukoliko žele da budu demokrate da poštuju svakoga i da to bude njihovo glavno načelo. Što se tiče same Bosne i Hercegovine, moja supruga je kroz svoju fondaciju i dobrotvorne aktivnosti pomagala svim stranama - muslimanima, katolicima i pravoslavcima. Bili smo u kontaktu sa svima. Konvoji pomoći iz Velike Britanije su stalno stizali i donosili medicinsku opremu, invalidska kolica, ćebad i lekove. I svakako knjige, za to je savršen primer pomoć sarajevskoj Vijećnici koja je doživela stravičnu tragediju.

Ja saradujem sa beogradskim i sandžačkim muftijom i brojnim imamima od Prijepolja do Banje Luke, gde sam ih posetio. Treba uspostaviti jedan pozitivan impuls i prevazići sve nespozrazume. Poštovanje je jako važno i iskreno. Ja sam protivnik svih ljudi koji su protiv tolerancije.

■ Jedno od najaktuelnijih pitanja na ovim prostorima jesu ratni zločini i saradnja sa Haškim tribunalom. Kakav je Vaš stav po tom pitanju?

POSJETIT ĆU SARAJEVO

■ Da li Vi namjeravate uskoro posjetiti Sarajevo i koji bi bio povod Vašeg dolaska?

Raduje me mogućnost dolaska u Sarajevo i drugim delovima BiH. Moj cilj je da u Sarajevu posetim sve građane. Nema nikakvog razloga za postojanje berlinskih zidova. To moram da ponovim milion puta, nikad više zidova između nas. Nema nade za ekonomiju ako postoje granice, izolacija i neprijateljstva. Osim toga, smatram da je veoma važno pomoći ljudima da se vrate kućama i ja ću na tom raditi koliko sam u mogućnosti. Ovo je prva prilika da se mogu obratiti ljudima u BiH i želim je iskoristiti da poručim građanima u Vašoj zemlji, bez obzira na veru i nacionalnost, da su moje želje i želje moje porodice da oni žive u sretnoj i evropski uređenoj zemlji! ♦

KRALJEVINA SHS IMALA JE ISTORIJSKI ZNAČAJ

■ **Mnogi smatraju da je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca bila velika greška. Šta Vi mislite o tome?**

Ja mislim da to nije bila greška, mislim da je to bio sjajan koncept za sve narode da žive pod istim krovom. Oni koji to kritikuju potpuno greše. Pogledajte cenu koju smo platili. U savremenim demokratijama svi građani se poštuju i u osnovi to je bila ideja Kraljevine SHS, odnosno od 1929. godine Kraljevine Jugoslavije.

Međutim, mi nismo imali dovoljno vremena da stvorimo demokratske institucije, treba se setiti da smo za vreme Drugog svetskog rata imali građanski rat, a u poslednjih deset godina smo imali još jedan gori rat u kojem su mnoge oblasti gotovo etnički očišćene. Ako pogledate danas etničku mapu bivše Jugoslavije, ona se veoma razlikuje od one od pre dvanaest godina. Štaviše, prilično je šokantna! Da se takve stvari dese u multietničkim demokratskim zemljama kao što su Velika Britanija ili Francuska, to bi bilo dramatično.

Sada zaista moramo da se krećemo ka Evropskoj uniji i svi građani bivše Jugoslavije treba da razumeju šta je Evropska unija. U redu, stvorili smo svoje države, moramo poštovati te države, imati otvorene granice, bez naplaćivanja prelaska i potpunu ekonomsku slobodu u oba pravca, a Evropska unija će nas uključivanjem u nju, zbližiti još više jer će insistirati da poštujemo jedni druge.

■ **Kako su Vas prihvatili građani Srbije i kakvo ste stanje zatekli vraćajući se u svoju zemlju?**

Ne računajući humanitarnu pomoć, jer je humanitarna situacija ne samo u Srbiji nego i u drugim delovima Jugoslavije veoma ozbiljna,

imamo tešku situaciju u domovima zdravlja, bolnicama, tu je i tragedija izbjeglica, veliko je siromaštvo. Veoma se trudimo u tom pravcu, a tu je i jedna naša nova misija, a to je da stvorimo nova radna mesta. Republička Vlada ima veoma dobre stručnjake i ja pokušavam da pomognem u procesu privlačenja stranih investitora. Imali smo industrijalce iz Britanije, Švedske, a upravo nam je na Dvoru bila u posjeti jedna grupa američkih biznismena. Ti ljudi bi trebalo da budu posetioци i investitori u širem regionu. Svakako moramo puno raditi na svom imidžu i odnosima sa javnošću i naučiti kako da se promoviramo na jedan pozitivan način kako bismo stvarno privukli investitore. Ja na svoj skroman način pokušavam da pomognem u tome.

■ **Koliko su česti Vaši susreti sa ovdašnjim političarima, u kakvom ste odnosu s njima, da li od Vas srbijanski političari traže savjet?**

Zadovoljstvo mi je da vidim mnoge od naših političara ovde na dvoru kao i na putovanjima širom zemlje. Naravno, mi razgovaramo, razmenjujemo mišljenja i ideje, oni slušaju moje ideje, ja njihove i radimo na opštem interesu. Takođe odlazim u inostranstvo sa nekim od naših političara i poslovnih ljudi i naša saradnja je odlična.

■ **Koja Vam je opcija bliža: ona koju predstavlja predsjednik SRJ Vojislav Koštunica ili srbijanski premijer Zoran Đinđić? Stiče se utisak da ste mnogo bliži Đinđiću iako je on republikanac, a Koštunica monarhista?**

Ja ne zauzimam stranu niti jednog političara ili stranke. ♦

Temelj svega je da svako, ma ko to bio, mora da plati cenu za povredu ljudskih prava. Naša demokratija mora biti zasnovana na ljudskim pravima. Ne bi trebalo da postoji tolerancija za ljude koji su počinili zločine prema drugim ljudima. Ne bi trebalo da postoje mesta na planeti gde ti ljudi mogu slobodno živeti. Pravda mora u tom slučaju ići do kraja.

Međutim, mene malo zbunjuje činjenica da postoji sud koji svoju aktivnost sužava samo na prostore bivše Jugoslavije i Ruandu. Ja podržavam jednu novu inicijativu - Rimski statut i osnivanje Stalnog kaznenog suda, kojeg su mnoge zemlje podržale do sada. Usuđujem se da kažem da niko ko živi na ovoj planeti ne bi trebalo da bude iznad zakona. Svako ko počinio zločin mora da odgovara bez obzira kojoj naciji pripada.

■ **Vi ste vodili dugogodišnju borbu protiv Slobodana Miloševića i njego-**

vog režima. Koliko je ta borba bila uspešna i kakve je rezultate dala?

Od samog njegovog dolaska na vlast ja sam radio protiv tog režima. Jer sam jasno video da on radi samo za sebe i da ga narod i država uopšte ne interesuju. Kad je neko političar, normalno je da ima interesa za sve ljude, to je norma u demokratiji. U njegovom slučaju on je imao interesa samo za sebe i za svoj džep. Tragedija je jer su dobra ljudi bila pokradena, jer se novac prao u inostranstvu na najlukaviji mogući način. Naravno, u bivšoj Jugoslaviji nije bilo anđela. Bilo je i mnogih drugih koji su se grozno ponašali. Sve je to mafija za razliku od građanina koji je osnovna komponenta države, a oni su upravo platili užasnu cenu. U slučaju Miloševića i drugih političara oni su koristili religiju na negativan način za sopstvenu korist. Svi smo bili svedoci rezultata takve politike koja je bila katastrofalna.

■ **Kako Vi vidite proces normalizacije odnosa u regionu u narednih nekoliko godina, s obzirom da su u BiH pobijedile nacionalističke stranke?**

Potičem što više sastanaka da bi se proces ostvario. Mi smo svi u tome.

Ponovo kažem, moramo se otvoriti, izolacija će samo ponovo stvoriti patnje i probleme. Moja supruga i ja putovali smo kroz krajeve koji su potpuno odvojeni od sveta, pitali smo se zašto je to tako. Ne može se razumeti glupost izolacionizma. Jedino tu može da igra lični interes određenih ljudi koji igraju svoje igre sa javnošću. Građanima trebaju ljudi na vlasti koji će dovesti investitore, pokrenuti nove poslove i napredak. Mi ne živimo na ostrvu usred Pacifika, mi smo u Evropi. Berlinski zid je nestao, sad treba da nestanu i naši zidovi. I apelujem na sve političare da misle o narodu, da interese ljudi stave na prvo mesto. ♦